

Krig i det gamle testamentet

- av Karl Johan Bjørge

I det gamle testamentet (GT) omtales Gud både som kjempe og kriger, en som velter konger fra tronen og som utrydder folkeslag. De krigerske tekstene har gitt hodebry til mennesker både i og utenfor kirken. Mens noen har løst problemet med å tolke tekstene billedlig har andre rett og slett forkastet dem. Igjen andre bruker dem til å beskyldte Bibelens Gud for å være folkemorder, og avviser dermed kristen tro.

Vi mener disse tekstene lar seg forene med troen på en kjærlig Gud, og vil i denne artikkelen se “bak” krigene og forsøke å forstå handlingene sett fra Guds perspektiv. Vårt utgangspunkt er at vi tror der finnes en Gud som skapte mennesket til relasjon med ham. Denne relasjonen ble brutt fra menneskets side i det Bibelen omtaler som syndefallet. Ikke alle tror det finnes en Gud, og noen vil bruke tekstene som argument for at de har rett, eller som for eksempel ateisten Richard Dawkins gjør i [The Guardian](#); å latterliggjøre kristne som forsvarer folkemord beordret av Gud. Brukes krigstekstene mot oss, innebærer det imidlertid at teksten innhold tas på alvor. Det bør en følgelig også gjøre i møte med de bibeltekster som kan sette krigens handlinger i et større perspektiv, nemlig de som handler om Guds redningsplan, som vi finner som en rød tråd gjennom hele GT og i NT.

Guds perspektiv

Selv om krigshandlingene i GT synes uforståelige med menneskelige øyne kan et forsøk på å se verdenshistorien fra Guds perspektiv gi andre svar. Det perspektivet har å gjøre med det vi i teologien kaller frelseshistorien, det vil si de grep Gud i fra syndefallets tid tar for å gjenopprette relasjonen mellom mennesket og Gud. Bibelens fortelling om mennesket sier at syndens lønn er døden, og at det er en rettferdig dom. Dette er en dom som er like tydelig kommunisert både i GT og i det nye testamentet (NT).

Ofte ser vi at de nasjoner som angripes i GT har valgt Gud bort til fordel for avguder, og som har en moralsk adferd som skader både dem selv og andre. Gud griper derfor inn i historien og straffer både enkeltmennesker og folkeslag. Guds dom over kanaaneerne var derfor både en dom over syndeskyld, og over de guder og åndsmakter som hadde disse folkeslagene i sitt grep. Folkene hadde på flere måter gjort opprør mot sin skaper. Vi finner en parallell til dette i det nye testamentet NT når Paulus i Rom 1 og 3 skriver at ingen er rettferdige, at vi alle er på avveier og er fordervet. Det innebærer at vi med rette fortjener samme dom som ble gitt kanaaneerne, men mens Gud i GT grep inn og straffet når folkenes syndeskyld har fylt sitt mål (1. Mos 15), kommer dommen over oss først ved Jesu gjenkomst. Bibelens hovedbudskap er at denne dommen kommer ikke over oss så sant vi vender om og tror på Jesus, på samme måte som dommen ikke kom over hedninger som i GT vendte om og trodde på Gud, Hebr 11,31. I GT kom denne dommen over noen folk i form av utrydningskrig

Krigene i GT

I GT finner vi to typer kriger; vanlige kriger og for utrydningskriger, og det er nedskrevet lover for begge. For vanlige kriger der Israel var i konflikt med nabolandene skal det i forkant av krigen gis tilbud om fred. Dersom det avvises skal mennene drepes mens kvinner og barn spares. Sentrale lovtekster for vanlige kriger er 5. Mos 20 og 23. For utrydningskrig stiller det seg annerledes. Begrepet for slik krig i GT er *cherem*, som kan oversettes med tilintetgjørelse eller utrydning. I 2., 3. og 4. Mosebok brukes begrepet vanligvis om noe som er “viet Herren”, i positivt forstand om offergaver, i negativ forstand når en person gjennom sitt lovbrudd har forspilt sin rett til å leve. I 5. Mosebok og i Josva brukes *cherem* i forbindelse med krig i Guds navn eller i en situasjon der nasjonens sikkerhet er i fare. Vi finner instruksjon om slik krig i 5 Mos 7.

Hvorfor gikk Israel til krig?

Krigene i dommertiden og i Sauls regjeringstid var forsvarskriger. Under David var derimot krigene motivert av gjenerobring og ekspansjon. Majoriteten av israels kriger er dermed forsvarskriger, og begrunnet med å ville forsvare nasjonen og folket mot ytre fiender. I tillegg kommer de kriger Israels førte mot de syv folkene i Kanaan, og det er nettopp disse utrydningskrigene som er vanskeligst å forstå for oss i dag.

Utrydningskrigene

Den mest opplagte årsaken til utrydningskrigene er at det landområde som Abraham var lovet av Gud var bosatt av 7 andre folkeslag. Isolert sett er ikke det noen god moralsk forklaring for å gå til krig, og Bibelen gir heller ikke grunnlag for å hevde at det er årsaken.

Utrydningskrigene var av en annen karakter og hadde en annen begrunnelse enn det som var tilfelle ved for eksempel den etniske rensingen som fant sted på Balkan og i Rwanda.

Både i GT og NT kan vi lese at årsaken til at Gud valgte ut israelsfolket og gav dem et eget landområde var at på den måte ville gjennomføre sin plan om å frelse hele menneskeheten. I 5 Mos 9 ser vi imidlertid tydelig at det ikke er Israels fortjeneste at Gud driver folkeslagene bort, men at det er på grunn av disse folkenes ondskap. Deres moralske forfall hadde nå vokst til slike høyder at de var modne for Guds dom. At Gud griper inn og gjenoppretter rettferdighet ser vi også av 1 Mos 15, der Gud sier at Egypt i sin tid skal dømmes for slaveholdet, og at amorittene skal dømmes når deres syndeskyld har fylt sitt mål. Vi kan derfor ikke si at i GTs utrydningskriger er det en uskyldig sivilbefolkning som rammes, men at Guds straff rammer moralsk forfall og avguderi. Å si at Gud ikke har moralsk dekning for å kunne gjøre det er selv å gjøre seg til Gud, og påberope seg at man har kunnskap nok til å kunne frikjenne kanaaneerne. Det gjør imidlertid ikke Gud i GT. Han lister opp “all den styggedom” folkeslagene har gjort, 5 Mos 18,9-12, og angir det som årsaken til at driver dem bort.

Forbrytelse og straff

Det å forsvare utryddelseskrigene i GT er ingen enkel sak. Vi håper imidlertid at denne

artikkelen er med å gi et større bilde av det vi opplever som uhyrlige hendelser i Guds navn. Gud griper inn i historien og straffer synd, samtidig med at han bereder grunnen for en redningsaksjon for alle mennesker.

Apoloetikkenes oppgave er å gi et rasjonelt grunnlag for tro på Gud. Henvisningen til Richard Dawkins angrep lenger oppe i artikkelen er illustrerende i så måte. Filosofen William Lane Craig sier det følgende om krigene i GT: *“De støter vår moralske sans. Ironisk nok er vestens moralske sans i stor grad, og for mange ubevisst, påvirket av den jødisk-kristne som har lært oss om menneskets medfødte verdi, viktigheten av å handle rettferdig og ikke lunefullt, og nødvendigheten av straff i henhold til lovbruddet. Bibelen selv gjentar igjen og igjen de verdiene disse fortellingene ser ut til å bryte.”*